

Redactioneel

Op 24 november – de geboortedag van Spinoza – 2010 ontving de Amerikaanse socioloog, Richard Sennett, in de Nieuwe Kerk in Den Haag de *Spinozalens*, een prijs die wordt toegekend aan wetenschapsbeoefenaren die zich verdienstelijk hebben gemaakt op het terrein van ethiek en samenleving. Een van de leidende vragen in het werk van Sennett is hoe mensen zinvol kunnen leven onder het veeleisende, flexibele postmoderne kapitalisme dat zich over de hele wereld heeft verbreid. Door die flexibilisering is het tijdsperspectief van werknemers veranderd. Zij kunnen niet meer rekenen op een carrière bij dezelfde werkgever, maar zijn gedwongen steeds van werkkring te wisselen. Er is geen vastigheid meer en ook de verzorgingstaat brokkelt af. De vraag naar loyaliteit aan dergelijke grillige, wispelturige organisaties dringt zich dan op. Sennetts werk wordt door een ruim publiek gelezen; een deel van zijn publicaties werd vertaald, ook in het Nederlands onder andere ‘De ambachtsman’ en ‘De cultuur van het nieuwe kapitalisme’. Hoewel in zijn werk de relatie tussen zingeving en samenleving een belangrijk aandachtspunt is, lijkt hij toch geen inspiratiebron te zijn voor Nederlandse godsdienstwetenschappers. Zo zijn in de tot nu toe verschenen afleveringen van *Religie & Samenleving* nauwelijks verwijzingen naar zijn werk te vinden.

Dat geldt ook voor deze aflevering. Meerten ter Borg behandelt in zijn essay, gebaseerd op zijn recent verschenen boek *Vrijzinnigen hebben de toekomst* de trends in de moderne samenleving, zoals milieuproblemen, globalisering en immigratie en hoe mensen deze ingrijpende veranderingen tegemoet zouden kunnen treden. Ter Borg meent dat een bepaalde vorm van vrijzinnigheid, die enerzijds vasthoudt aan duidelijke waarden en normen, maar anderzijds ook open staat voor alternatieven, zeer geschikt is om de zingevingproblemen van de toekomst het hoofd te kunnen bieden.

Het al of niet openstaan voor alternatieven komt ook aan de orde in de bijdrage van Ribberink en Houtman. Zij geven aandacht aan een door godsdienstsociologen tot nu toe veronachtzaamd verschijnsel, namelijk het strijdbare atheïsme, door hen ook aangeduid als ‘ongeloof met een zendingsdrang’. Het schaarse Nederlandse onderzoek over dit thema wordt behandeld, alsmede de inhoud van deze nieuwe vorm van ongelooft en er wordt een aanzet tot theorievorming gegeven.

In de derde bijdrage, van De Graaf en Vellenga, wordt de angst van Nederlanders voor terrorisme besproken. Geconstateerd wordt dat het discours over terrorisme zich heeft verbreed naar radicalisering en polarisering en dat religie (islamitische én orthodox-christelijke groeperingen) recentelijk onder-

werp zijn geworden van dit discours. Nagegaan wordt welke factoren hebben bijgedragen aan deze ontwikkelingen.

In het vorige nummer kondigden wij een nieuwe rubriek aan waarin door middel van vraaggesprekken verslag wordt gedaan over opmerkelijke boeken en hun auteurs. In deze rubriek die als titel 'In gesprek met..' heeft gekregen, is een interview met Lammert Gosse Jansma opgenomen, naar aanleiding van zijn onlangs verschenen boek over een profetische beweging in Noord-Nederland. Zoals gebruikelijk sluit een aantal boekbesprekingen het nummer af.

Toegetreten tot de redactie is dr. Stef van den Branden. Van den Branden studeerde godsdienstwetenschappen en theologie aan de Faculteit Godgeleerdheid, K.U. Leuven. Momenteel is hij als studietrajectbegeleider verbonden aan de opleiding Master in de Wereldgodsdiensten, de Interreligieuze Dialoog en de Religiestudie (Master WIDR) en als postdoc onderzoeker aan het Interdisciplinair Centrum Religiestudie en Interlevensbeschouwelijke Dialoog (ICRID).

Ten slotte merken wij op dat het symposium dat de redactie van *Religie & Samenleving* elk jaar in samenwerking met de Vlaams-Nederlandse werkgroep Godsdienstsociologie en een Nederlandse of Vlaamse universiteit organiseert op 31 mei 2011 zal worden gehouden aan de Universiteit van Utrecht. Het symposium is tegelijk het afscheidssymposium voor Henk Tieleman, als hoogleraar godsdienstsociologie verbonden aan de Universiteit van Utrecht. Het thema van het symposium zal zijn 'religie en theater'.